

Nota

Programma van maatregelen Proefsleuven- en proefputtenonderzoek

Kortrijk Lekkerbeetstraat 4 (Prov. West-Vlaanderen)

Auteur: Jelle DEFRANCO

Projectcode: 2021B154

Topografische kaart:	Zie plan in bijlage 1 verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek
Begindatum onderzoek:	12/07/2021
Einddatum onderzoek:	13/07/2021
Relevante termen thesauri:	Proefsleuvenonderzoek, late middeleeuwen, ijzertijd, stadskern
Alle betrokken actoren:	Jelle Defrancq (erkend archeoloog), Michelle Arnouts (Archeoloog) Bart Bartholomieux (projectleider), Jelle Defrancq (archeoloog)
Betrokken personen buiten het project:	/
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

Figuur 1: projectgebied, onderzoeksgebied en proefsleuven geprojecteerd op GRB (bron: geopunt.be).

1. Inleiding

Deze nota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen te Kortrijk Lekkerbeetstraat, gelegen binnen een archeologische zone, waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

Het projectgebied, gelegen aan de Lekkerbeestraat 4 te Kortrijk, is zo'n 1544m² groot. De geplande werken houden de afbraak van een deel van de bestaande bebouwing in en de nieuw-bouw van 11 appartementen met gemeenschappelijke ruimte en handelsruimte op het gelijkvloers. Daarnaast staat er een verbouwing gepland van bestaande gebouwen naar 12 appartementen. De bestaande gebouwdelen aan de Lekkerbeetstraat deel A worden gesloopt en vervangen door nieuwbouw. De vleugel gelegen aan deel B blijft behouden en zal enkel gerenoveerd worden met een nieuwe fundering aan de oostelijke zijde. Er wordt wel een buitenlift voorzien over een oppervlakte van ca. 11,1m². Daarnaast wordt een overdekte toegangstrap gebouwd.

Hetzelfde geldt voor vleugel C (naar de Lange Steenstraat toe), deze wordt enkel gestript en gerenoveerd. Tot slot wordt een deel van de bestaande buitenaanleg en tuinmuur verwijderd. Wel wordt een uitbreiding van dit handelspand voorzien over een oppervlakte van ca. 28m² die zal verbonden worden met overdekte toegangstrap van vleugel B. Hiervoor wordt een fundering met algemene vloerplaat met vorstrib voorzien tot op een diepte van min. 80cm.

Op het gelijkvloers van vleugel A worden twee appartementen ingericht (132m² + 47m²), een nieuwe handelsruimte (277m²) en gemeenschappelijke ruimte (62m²). Doorheen het projectgebied, voornamelijk de westelijke helft worden rioleringen aangelegd voor de af- en aanvoer van regenwater, fecaalwater en afvalwater. De verharding op het projectgebied zal waterdoorlatend zijn en wordt voornamelijk aangelegd om een toegang te creëren voor de brandweer. Deze brandweeweg in gewapend gras wordt voorzien van keeruimte.

De bestaande kelder (285m²) wordt verwijderd, waarbij wel de begrenzende muren als keermuren aan de Lekkerbeetstraat behouden worden. De bestaande kelder van blok A wordt volgestort. In blok A wordt wel een liftput met oppervlakte van ca. 11.1m² voorzien. Een regenwaterput met inhoud van 50.000 liter en een oppervlakte van ca. 40.77m² en een diepte van ca. 1.82m wordt in de zuidelijke hoek voorzien.

Twee septische putten worden aangrenzend ingeplant, goed voor een inhoud van 17.500 liter. Een infiltratieput met inhoud van 1.500 liter wordt naast de trap naar de fietskelder voorzien met een pompput binnen deze fietserstrap.

De bestaande bomen worden verwijderd, met uitzondering van de centrale rode beuk die behouden blijft. Er zal een binnentuin aangelegd worden met een oppervlakte van 365m², deze is een samensmelting van de gemeenschappelijke tuin van de meergezinswoning op nr. 4, het handelspand aan de Doorniksestraat 47 en de buitenruimte van het pand UNIZO. Daarnaast wordt de nieuwe binnentuin vermeerderd met een deel van de gesloopte oppervlaktes. Tot slot wordt de binnentuin genivelleerd; het huidige niveau ligt tussen de 40 en 93cm boven het maaiveld, dit zal genivelleerd worden tot maximaal 24cm boven het maaiveld.

Op basis van het bureauonderzoek (ID 16905)¹ – uitgevoerd door Adede bvba – werd bijkomend vooronderzoek geadviseerd voor een deel van het studiegebied (hierna vermeld als onderzoeksgebied) (**Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). Tijdens dit bureauonderzoek werd het onderzoeksgebied geografisch, geologisch, historisch en archeologisch gesitueerd aan de hand van reeds bestaande bronnen. Het bureauonderzoek kon de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet staven waardoor verder archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem werd geadviseerd in de vorm van een proefsleuven- en proefputtenonderzoek.

---

¹ Horemans et al. 2020

Van het totale projectgebied met een oppervlakte van ca. 1544m² werd enkel de zone weerhouden voor verder proefsleuvenonderzoek waarop daadwerkelijk graafwerken zullen plaatsvinden die het archeologisch niveau zullen verstoren. In dit onderzoek werd 622m² onderzocht met behulp van een proefsleuf en 2 proefputten (Figuur 1).

2. Gemotiveerd advies

2.1. Volledigheid van het vooronderzoek

Het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek is volledig. Alle relevante beschikbare bronnen zijn teruggevonden en zijn geraadpleegd.

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd volgens het programma van maatregelen van het bureauonderzoek. Er werd een continue sleuf aangelegd sleuven met een breedte van 2m. Deze werd noodgedwongen ingekort door de aanwezigheid van een te behouden boom. Aanvullend werden ook twee proefputten aangelegd van ca. 4m op 4m tot op de moederbodem.

Op die manier werd 65m² van het terrein archeologisch onderzocht, wat neerkomt op 10.4% van het projectgebied.

2.2. Aanwezigheid en waardering van de archeologische site

Er werden verschillende relevante sporen aangetroffen in drie archeologische vlakken. Op een eerste archeologisch vlak werden bakstenen muurtjes en bijhorende vloertjes bewaard van laatmiddeleeuwse tot postmiddeleeuwse ouderdom. Deze vertegenwoordigen waarschijnlijk de situatie vanaf de 14^e-eeuwse bouw van de Sint-Joriskapel. Onder de muurstructuren bevond zich een laatmiddeleeuws tot vroeg post middeleeuws ophogingspakket waaronder zich op hun beurt, laat middeleeuwse kuilen bevonden. Deze laatste vertegenwoordigen mogelijk een oudere bouwfase van de kapel in de late middeleeuwen of postmiddeleeuwen. Onder deze kuilen was daarnaast nog een loopvlak bewaard dat minstens sinds de late ijzertijd weinig tot niet werd verstoord en waarin zich bovendien ook sporen bevonden. Hoewel deze laatste weinig prijsgaven over hun functie, wijzen ze wel op het potentieel voor de vondst van sporen vanaf de ijzertijd, zoals bijvoorbeeld sporen van de Romeinse vicus.

2.3. Impactbepaling

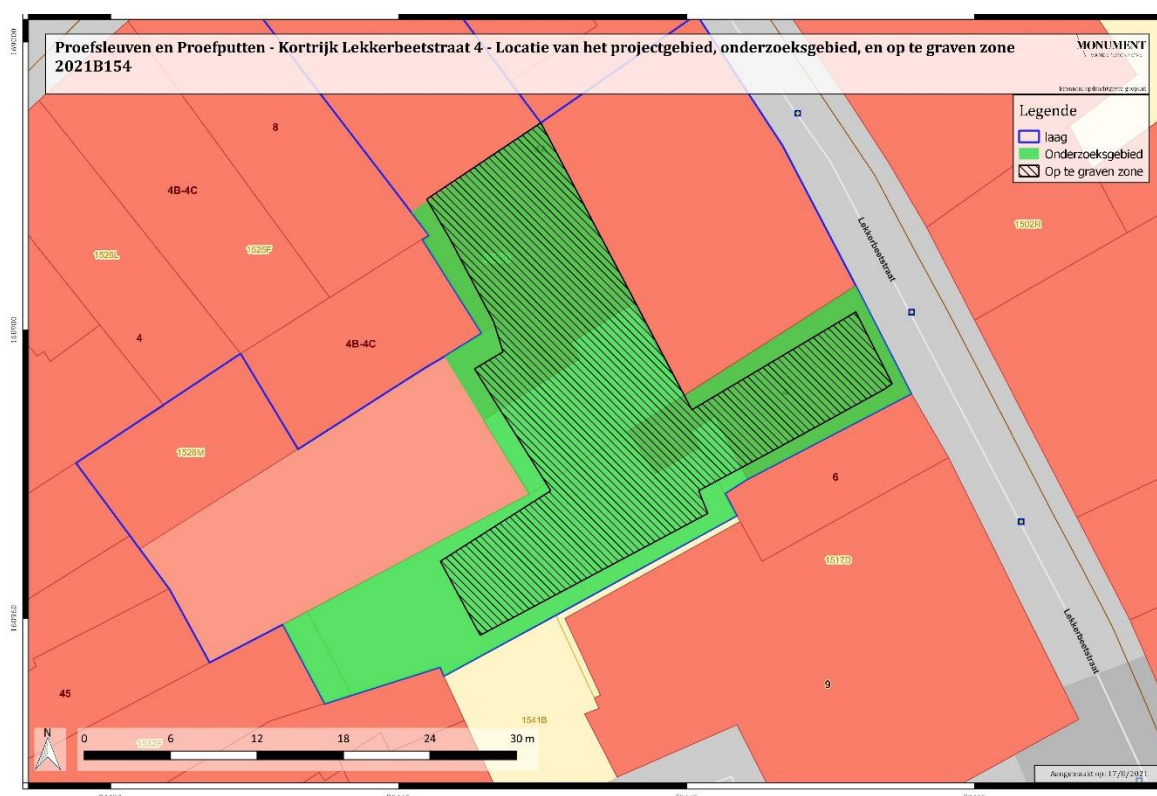
De geplande graafwerken voor de funderingen van de gebouwen aan de lekkerbeetstraat zullen tot een volledige verstoring leiden van de eventueel aanwezige archeologische sporen. Daarnaast zal de aanleg van leidingen, waterputten en septische putten in de tuinzone leiden tot een vernietiging van de aanwezige sporen maar ook tot een versnippering van het de hier aanwezige archeologische vlakken. Ook in deze zones is de impact van de graafwerken op

de archeologische resten groot. Bijgevolg wordt geadviseerd om over te gaan tot een opgraving van het onderzoeksgebied.

2.4. Bepaling van de maatregelen

2.4.1. Advieszone voor vlakdekkende opgraving

Als gevolg van het hoge kennispotentieel en de verwachte verstoring door de geplande werken wordt verder onderzoek aanbevolen. Het onderzoek zal zich toespitsen op het volledige onderzoeksgebied maar zal noodgedwongen rekening moeten houden met een bufferzone van 1,5m die de stabiliteit van de omringende bebouwing verzekert (Figuur 2). Deze bufferzone werd bepaald in samenspraak met de stabiliteitsingenieurs van de opdrachtgever. Het uiteindelijk op te graven gebied bedraagt op die manier nog 393m².

Figuur 2: Aanduiding van het projectgebied. Het onderzoeksgebied in groen. De opgravingszone met aftrek van de buffer langsheen de bestaande gebouwen is gearceerd.

De coördinaten van de grenspunten (bounding box) zijn weergegeven in onderstaande tabel:

Noord	72449.838,168994.381
Oost	72473.661,168976.085
Zuid	72446.408,168959.948
West	72443.866,168964.205

2.4.2. Plan van aanpak

Het onderzoeksgebied wordt onderzocht aan de hand van een vlakdekkende opgraving. Idealiter wordt gewerkt met grote opgravingsvlakken om een goed ruimtelijk inzicht te behouden tijdens het terreinwerk. Men dient echter wel te vermijden dat het opgravingsvlak langdurig ongeregistreerd blijft en door extreme weersomstandigheden (vb. droogte of overvloedige regen) beschadigd wordt. Opgravingsvlakken kunnen ook enkel door zwaar materieel worden betreden eens deze zijn geregistreerd. Aangetroffen structuren worden in hun geheel vrijgelegd. Couperen van sporen behorend tot één structuur kan pas na registratie van de volledige structuur.

Bij de aanleg van de proefputten werd vastgesteld dat minstens 3 archeologische vlakken aanwezig zijn. Het eerste en tweede archeologisch vlak kunne waarschijnlijk samen worden aangelegd, gezien het eerste vlak voornamelijk bestaat uit fragmentarisch bewaarde muurstructuren waartussen verdiept kan worden tot op het tweede vlak. Het derde archeologische vlak zal waarschijnlijk slechts kunnen worden aangelegd in een tweede fase, na registratie en couperen van de sporen op archeologisch vlak 1 en 2.

Alle graafwerken gebeuren onder begeleiding van minstens de veldwerkleider. Het uitgraven van de grond gebeurt laagsgewijs, op aangeven van de veldwerkleider en tot op het relevante archeologische niveau. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Hierop worden geen afwijkingen voorzien.

2.4.3. Plan van aanpak m.b.t. staalname, vondstverwerking en conservatie

Staalname en conservatie dienen te gebeuren volgens de bepalingen zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. De uitvoerder laat zich begeleiden door experts erfgoedonderzoekers van het Agentschap Onroerend Erfgoed. Afwijkingen van het plan van aanpak worden vooraf met de wetenschappelijke begeleiding besproken.

De selectie van objecten voor conservatie gebeurt zoveel mogelijk in functie van het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Conservatie kan hier worden ingeschakeld in functie van meer gedetailleerde identificatie.

2.4.4. Onderzoeksvragen

Op basis van de resultaten van het vooronderzoek kunnen volgende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen worden geformuleerd:

- Welke nieuwe informatie levert de opgraving op omtrent de landschappelijke ligging van de site?
- Wat was de aard van de geomorfologie, de bodem en de vegetatie ten tijde van de verschillende bewonings- en gebruiksfasen?
- Wat is de aard, datering, bewaring en ruimtelijke samenhang van de aangetroffen archeologische resten? Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Wat is de omvang van de aangetroffen kuilen? Is er sprake van een fasering? Welke randstructuren zijn aanwezig?
- Hoe passen de aangetroffen structuren binnen de kennis over de stadsontwikkeling tijdens de geattesteerde perioden? Zijn ze vergelijkbaar of wijzen de resultaten op een specifieke functie of specifieke omstandigheden?
- Wat is de ruimtelijke spreiding van de vondsten? Tot welk vondsttypes of vondstcategorieën behoren de vondsten? Wat is de bewaringsgraad van de vondsten?
- Wat kan op basis van de sporen en het vondstmateriaal gezegd worden over de datering en de functie van de site, de materiële cultuur en de bestaanseconomie van de stad Kortrijk en omgeving?
- Strekt de vindplaats zich nog uit naar aanpalende percelen die niet tot het onderzoeksgebied behoren?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen de bestaande archeologische kennis van de regio? Kunnen de sporen gelinkt worden aan de structuren, aangetroffen bij opgravingen aan de markt?

2.4.5. Criteria

Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt als de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is. De archeologische opgraving moet niet uitgevoerd worden als de geplande bouwwerken, waarvoor deze archeologienota wordt opgesteld, niet zullen worden uitgevoerd.

2.4.6. *Schatting totale duur en kostenraming*

Er wordt geschat dat een voldoende grote en ervaren opgravingsploeg het onderzoek voor kan afronden in ca. **20 mandagen**, afhankelijk van de weeromstandigheden. De kostprijs voor het archeologisch onderzoek (veldwerk, rapportage, vondstverwerking) wordt geraamd op ca. **€ 40 000**. Deze raming is exclusief grondwerken, werfinrichting, natuurwetenschappelijk onderzoek, conservatie, bemaling en opsporen/aanduiden/beschermen van leidingen en kabels.

Voor het **natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie** (maximum 20% van het voorziene archeologische budget) dient minstens rekening gehouden te worden met volgende analyses:

Middeleeuwen, waarderingen

- 6 VH macrostalen
- 2 VH pollensequentie

Middeleeuwen, analyses

- 4 VH C14 analyse
- 2 VH dendrochronologische analyse
- 2 VH pollensequentie
- 3 VH macrostalen

2.4.7. *Gewenste Competenties*

Het veldwerk wordt uitgevoerd door minstens een veldwerkleider en een technisch medewerker, die permanent op de site aanwezig zijn. Daarnaast wordt conform de Code van Goede Praktijk een aardkundige betrokken bij het veldwerk, deze dient echter niet permanent op het terrein aanwezig te zijn.

- ➔ De veldwerkleider moet beschikken over een ruime kennis betreffende grondsporen en vondstmateriaal uit de laatmiddeleeuwse en vroegmoderne periode op stedelijke contexten. Daarnaast is ook een kennis van Romeinse en Protohistorie wenselijk. De veldwerkleider dient te beschikken over een diploma archeologie en ten minste 120 werkdagen veldervaring te hebben op dergelijke contexten, aangetoond via CV.
- ➔ De technische medewerker heeft op zijn minst 120 opgravingservaring op laatmiddeleeuwse en vroegmoderne sites, aangetoond via CV.
- ➔ De aardkundige moet beschikken over aantoonbare ervaring met archeologisch onderzoek in zand(leem)gronden.

2.4.8. Risicofactoren

Er zal op alle momenten (voorbereiding en uitvoering) een gedegen overleg moeten zijn tussen de initiatiefnemer, de aannemer bouwwerken en de aannemer archeologie om de werken optimaal op elkaar af te stemmen. Daarnaast dienen voorafgaand aan het archeologisch onderzoek en in samenspraak met de bouwheer voldoende veiligheidsmaatregelen genomen te worden. Bijzondere aandacht gaat hier uit naar de stabiliteit van de bestaande bebouwing. Er is reeds een buffer voorzien tussen de bewaarde gevels en de werkput van minimaal 1,5m. Mocht dit onvoldoende blijken, moet de rand van de werkput worden verplaatst.

2.4.9. Deponering

Het archeologisch ensemble zal gedurende het onderzoek bewaard worden bij de aannemer archeologie. Na volledige afronding van het onderzoek zullen met de initiatiefnemer de nodige afspraken gemaakt worden over een definitieve deponeringsplek.